

7.1 Hambaproteesimine

Proteesimine on hamba või selle osa asendamine konstruktsiooniga, mille valmistamises osaleb ka hambalabor. Proteesimise alla kuulub erinevat tüüpi suust eemaldatavate proteeside ning suust mitte-eemaldatavate proteeside valmistamine. Proteesimine eeldab jälgendite võtmist suuõõnest ning tavaliselt mitme proovi tegemist, enne kui proteesi saab suhu asetada.

Hambaproteesi kavandamine olemasolevasse hammaskonda, et tagada

RAVIETAPID:

- **Esimene visiit** on kõige aeganõudvam. Kõigepealt võetakse mõlema lõualuu jäljend. Seejärel lihvitakse hammas (vajadusel kohaliku tuimastusega, s.t süstiga), et teha ruumi krooni jaoks. Lihvitud hambast võetakse uus, täpsem jäljend. Selleks asetatakse suhu jäljendmaterjaliga täidetud lusikas, mis pärast jäljendmaterjali kõvastumist (umbes 5 minutit) eemaldatakse. Siis valmistatakse hambaga ühte tooni ajutine plastmasskroon, mis paigaldatakse ajutise tsemendiga. Nii on hammas kaitstud ning kui tuimastus kaob, saate normaalselt süüa. Seejärel valmistab hambatehnik krooni.
- **Teine visiit.** Krooni sobitatakse ning proovitakse. Vajadusel tehakse korrekture. Väga tundlike hammaste puhul võib juhtuda, et hammas tuleb veel kord tuimastada.
- **Kolmas visiit.** Kui Teie ja Teie hambaarst on krooniga rahul, tsementeeritakse kroon lõplikult.
- Neljas visiit. Mõni päev pärast tsementeerimist kontrollitakse vajadusel krooni veel kord. Seejuures võidakse teha veel paar väikest muudatust.

proteesiravi pikaajaline edukus, kuulub hambaarsti raskeimate otsuste hulka. Sealjuures on ka pärast hoolikaid kliinilisi ja röntgenoloogilisi uuringuid väga keeruline hinnata allesolevate hammaste pikaajalist säilivusvõimet. Hinnata ei tule mitte ainult hammaste ja igemete seisundit, vaid ka planeeritud hamba-proteesist tulenevat lisakoormust Teie hammastele.

Inimese suu keskkond on funktsionaalses mõttes terviklik üksus, mida tuleb arvestada proteeside valmistamisel. Kui esihammastel on patsiendi seisukohalt eelkõige esteetiline funktsioon, siis tagumised hambad on olulised mälu- ja nägemisfunktsiooni tagamiseks. Just tagumised hambad on mõeldud suure mälu- ja nägemiskoormuse vastuvõtmiseks, esihambad ei suuda seda üksinda teha. Seetõttu on hammaste proteesimisel oluline jälgida, et funktsionaalne tasakaal suuõõnes oleks igal hetkel tagatud. See omakorda tähendab, et ainult esihammaste taastamine proteesidega ei ole võimalik, kui tagumised hambad ei ole funktsionaalses mõttes piisavalt tugevad. Selle reegli eiramine võib põhjustada proteesi häireid ning hammaste kaotust.

Suuremahuliste taastamiste korral on oluline tagada ka mõlema hambakaare (ülemise ja alumise) tasakaalustatud funktsioon: see tähendab, et tavaliselt on vaja taastada hambaid nii üla- kui alalõuas.

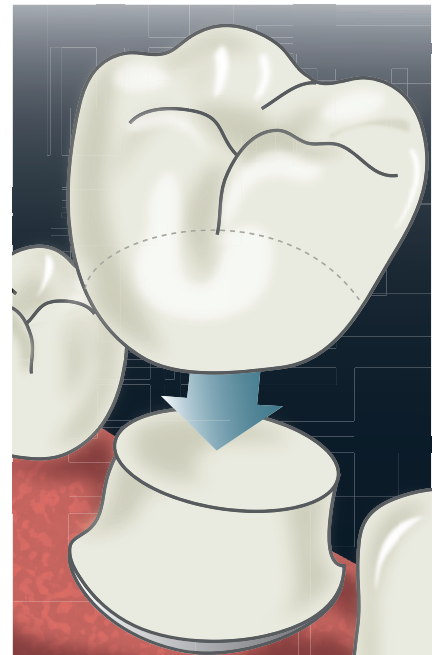
Selleks et protees funktsioneeriks pikka aega ja hästi, on oluline regulaarne järelkontroll ning hoolikas ja teadlik suuhügieen kõigi ajakohaste hambahooldusvahenditega. Määratud ajavahemike järel on vajalik ülevaatus, röntgenuurring ja võimalik korrigeerimine (eemaldatava proteesi ümberbaaseerimine, liikuvate osade perioodiline vahetus jms).

Järelkontrollid ja võimalik korrigeerimine kuuluvad tasustamisele vastavalt hetkel kliinikus kehtivale hinnakirjale.

PROTEESIMINE SUUST MITTE-EEMALDATAVATE PROTEESIDEGA

Hambakroon

Hambale krooni valmistamine tähendab hamba pinnakihi asendamist püsiva materjaliga, mis taastab hamba tugevuse ja ilu.

Joonis 1. Hambakroon

MILLAL VAJAB HAMMAS TEHISKROONI?

Hambale krooni valmistamine on näidustatud järgmistel juhtudel.

Kui hambast on vähe järel või kui ta koosneb suuremalt osalt täidistest. Ulatuslikud täidised, eriti purihammastel, ei ole mõeldud suure mälu- ja nägemiskoormuse talumiseks ning seetõttu kuluvad suhteliselt kiiresti. Tagajärjeks on hambumuse madaldumine, mis omakorda võib endaga kaasa tuua esteetilisi ja funktsionaalseid probleeme tulevikus.

Pärast juureravi on üldjuhul soovitatav hammas kroonida. Hammas, mille juurekanaleid on ravitud, võib kergesti murduda. Hambakroon toetab säilinud

hambakudesid ja vähendab murdumise ohtu.

Kui hambast on järel ainult juur, siis on sedagi teatud tingimustel võimalik edukalt kroonida. Eeltingimuseks on tihvthamba (piilari) valmistamine ja tsementeerimine hambajuure sisse.

Kvaliteetselt valmistatud kroon võib suus püsida isegi aastakümneid, kuid ennekõike oleneb krooni vastupidavus hammaste hooldusest.

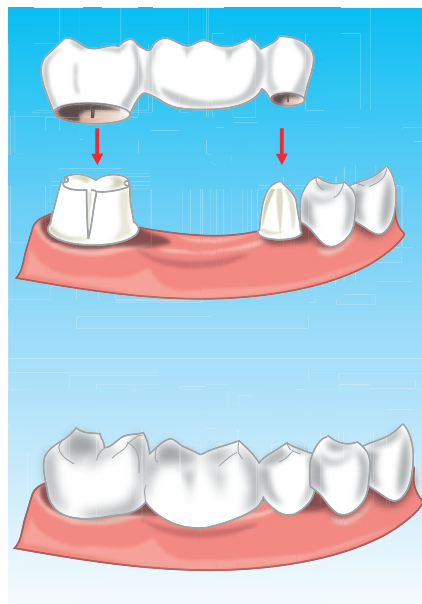
MILLISED ON HAMBA TEHISKROONI PUUDUSED?

Hamba lihvimine on väga suur trauma hambale ning lihvimine võib vigastada hamba närvi. Sellisel juhul tuleb teha juureravi.

Krooni ja hambakudede piiriala võib olla mikroobidele heaks kinnitumisekohaks ja seega võib tehiskroon soodustada hambakaariese ja igemepõletiku teket seal. Seetõttu on pärast krooni paigaldamist hädavajalik õige ja korralik hambahooldus. Krooniga hammat tuleb hooldada veel tähelepanelikumalt kui kroonita hammat!

SILDPROTEES

Sild on puuduvat hammat asendav suust mitte-eemaldatav konstruktsioon, mis kinnitub naaberhammastele. Silla valmistamine on näidustatud, kui defekti piiravad naaberhambad on tugevalt kahjustatud ning vajavad kroonimist. Kui naaberhambad on terved või vähe kahjustatud, siis on puuduvat hammat (või hambaid) parem asendada hambaimplantaadiga (või implantaatidega).

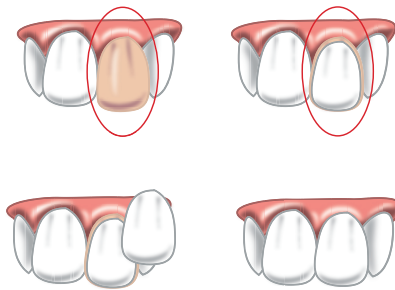

Joonis 2. Sildprotees

LAMINAAT

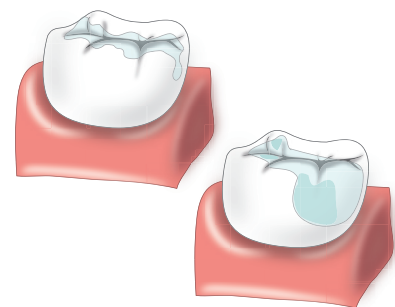
Kui hambad on värvuselt inetud ja valgendamine ei aita, on abiks laminaadid. Laminaate valmistatakse portselanist ja nendega kaetakse esihammaste huulepoolsed pindu. Laminaatidega saab parandada esteetikat.

Laminaatide tegemise asemel on vahel soovitatav hambaid kroonida. Laminaatide puhul on vastunäidustuseks näiteks suurte täidiste olemasolu konkreetsel hambal.

Joonis 3. Laminaat

Panus ehk laboris valmistatud täidis Keskmise suurusega hambadefektide puhul on otstarbekas panuste valmistamine, sest panuse tegemisel säilitatakse võimalikult palju oma hamba kudet. Panuste valmistamiseks võib kasutada kas kullasulamit või keraamilist materjali. Kullasulamist panused on väga vastupidavad, keraamilisest materjalist valmistatud panused aga esteetilised.

Joonis 4. Panus

Üldine informatsioon suust mitte-eemaldatavate proteeside kohta

Kuigi põhjalike uuringute tulemused kinnitavad, et suust mitte-eemaldatavatel proteesidel on üldiselt hea prognoos, ei ole pikaajaline hea tulemus igal üksikul juhul tagatud.

Näiteks võivad proteesid peale tsementeerimist lahti tulla, keraamika võib praguneda või murduda. Samuti võib esineda hilisemaid hambaarvi põletikke ning tööde servades kaariest. Proteesi pikaajaliseks edukaks funktsioneerimiseks on oluline regulaarne järelkontroll vähemalt iga 6 kuu tagant.

PROTEESIMINE SUUST EEMALDATAVATE PROTEESIDEGA

PLAATPROTEES

See on plastmassist protees, kus ei kasutata rohkem metallist elemente, kui (vajaduse korral) klambreid proteesi fikseerimiseks.

Plaatproteesid tehakse juhul, kui kõik hambad või enamus nendest on kaotatud. Samuti võib seda kasutada ajutise proteesina enne lõpliku proteesi valmistamist, asendamaks kiiresti mõnd puuduvat hammat.

Kuigi see on odavam tüüpi protees, ei soovitata seda pikemaajaliseks kasutamiseks üksikute hammaste asendamisel, kuna mõjub halvasti hammastele ja igemetele. Vajab sagedast kontrolli.

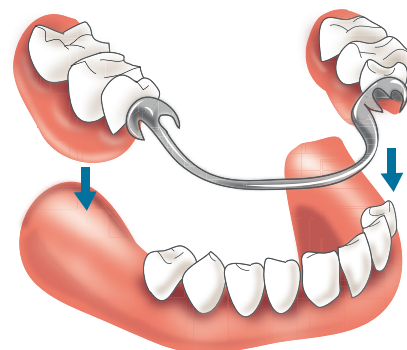
Joonis 5. Ülemine ja alumine totaalprotees

BÜÜGELPROTEES

Büügelproteesil on metallkarkass. See annab konstruktsioonile tugevuse ja võimaldab anda proteesile väiksemad mõõtmed, mis omakorda suurendab proteesi kasutamise mugavust.

Büügelprotees toetub suus olevatele hammastele tugiklambrite abil, jättes suus olevate hammaste pinnad ja igemed suures osas vabaks.

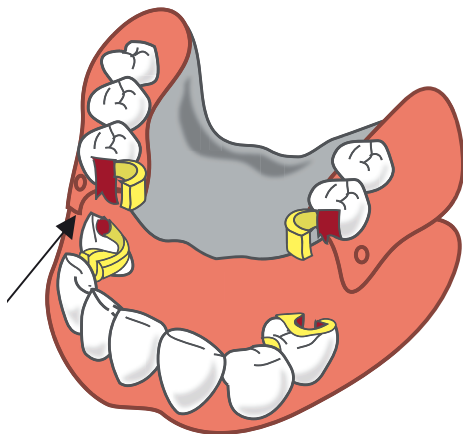
Büügelprotees asendab puuduvaid hambaid ja valmistatakse siis, kui sildade valmistamine ja/või implantaatide paigaldamine ei ole võimalik.

Joonis 6. Büügelprotees

KOMBINEERITUD PROTEES

Kombineeritud protees tähendab erinevat liiki proteeside kombineerimist. Näiteks võib osa hambaid taastada kroonide või sildadega, osa aga asendada eemaldatava proteesiga, mis kinnitub lukuga kroonide külge. Kasutamismugavus on enamasti hea. Valmistatakse siis, kui kõiki hambaid ei ole võimalik asendada suust mitte-eemaldatavate proteesidega.

Joonis 7. Kombineeritud protees suus

MIDA ON VAJA TEADA SUUST EEMALDATAVATE PROTEESIDE KOHTA?

Isegi siis, kui suust eemaldatav protees on valmistatud nõuetekohaselt, ei ole igal üksikul juhul tagatud patsiendi seisukohalt väga hea tulemus: näiteks võib protees pärast suhu asetamist hõõruda limaskestast ja tekitada valu, kunsthambad võivad proteesi küljest lahti tulla, protees võib murduda jms. Harvadel juhtudel patsient ei harjugi suust eemaldatava proteesiga.

Eemaldatavad proteesid vajavad regulaarseid ja sagedasi korrekture (ümberbaseerimine jms). Proteesi pikaajaliseks edukaks funktsioneerimiseks on oluline regulaarne järelkontroll vähemalt iga 6 kuu tagant. Regulaarsed järelkontrollid ja proteesi ümberbaseerimine on tasustatavad vastavalt hambakliinikus kehtivale hinnakirjale.

AJUTISED PROTEESID

Ajutised proteesid on konstruktsioonid, mida kasutatakse vahepealsetes ravieetappides (nt implantaatide luustumise etapis, lõpliku proteesi valmistamise etapis jne) hammaskonna esteetika ja funktsiooni tagamiseks.

AJUTISED KROONID JA SILLAD

Ajutised kroonid ja sillad on hammastele fikseeritud ajutised lahendused, mis võivad olla valmistatud erinevatest materjalidest vastavalt näidustustele. Tavaliselt on ajutised proteesid valmistatud

plastmassist või komposiitmaterjalist. Pikaajaliseks kasutamiseks (mitu kuud) mõeldud kroonide ja sildade valmistamiseks kasutatakse metallisõrestikku.

Ajutine kroon täidab mitut olulist funktsiooni. Esiteks taastab see lihvitud hamba esteetilist väljanägemist, teiseks kaitseb lihvitud hammast suukeskkonna kahjulike mõjude eest ning kolmandaks kaitseb ja stabiliseerib iget hammaste ümber. Komplitseeritud proteesimise korral (s.t kui muudetakse suurel määral hambumust ja/või esteetilist väljanägemist), on ajutised kroonid vajalikud ka lõpliku esteetilise tulemuse eelnevaks hindamiseks ning uue hambumuskõrgusega harjumiseks.

Ajutised kroonid ja sillad kinnitatakse hammastele spetsiaalse ajutise pehme tsemendiga, et oleks võimalik nende korduv eemaldamine. See tähendab aga, et ajutised kroonid võivad ka ise suus liikuvaks muutuda ja eemalduda. Ajutiste kroonide eemaldumine on tavaline nähtus ning ei kuulu garantii alla. Kui patsient tunneb ajutise krooni liikuvust või on kroon eemaldunud, tuleb ühendust võtta hambaarstiga, kes kinnitab ajutise krooni tagasi.

Ajutiste kroonide valmistamiseks kasutatav materjal on nõrgem kui lõplike kroonide tegemiseks kasutatavad materjalid. Ajutised kroonid ja sillad lähevad teatud aja jooksul katki. See on samuti tavaline nähtus ja ei kuulu garantii alla. Kui ajutine kroon või sild on katki läinud, tuleb valmistada uus. Samuti muudavad ajutised kroonid aja jooksul oma värvi.

Seega on ajutised kroonid ja sillad mõeldud lühiajaliseks kasutamiseks (maksimaalselt kuni 6 kuud), sest nende valmistamiseks kasutatav materjal ei ole piisavalt tugev ning ajutine tsement ei taga pikema aja jooksul piisavalt tihedat kinnitumist hambale. Ajutiste kroonide pikemaajalisel kasutamisel võib ilmnedu hammaste tundlikkus, hammaste kahjustumine ning hambasäsi põletik, mis vajavad uusi protseduure hammaste taastamiseks.

Ajutiste kroonide pikaajalisest kasutamisest (üle 6 kuu) tingitud hammaste vigastused ja nende kõrvaldamiseks vajalikud protseduurid kuuluvad tasustamisele vastavalt hambakliinikus kehtivale hinnakirjale.

AJUTISED EEMALDATAVAD PROTEESID

Ajutisi eemaldatavaid proteese valmistatakse siis, kui fikseeritud lahendusi hammaste taastamiseks ei ole võimalik valmistada. Ajutised eemaldatavad proteesid võivad asendada üht, mitut või kõiki puuduvaid hambaid.

Ajutistel eemaldatavatel proteesidel võivad olla metallist klambrid, mis on vajalikud proteesi paremaks fikseerimiseks. Metallklamber võib proteesi pikaajalisel kasutamisel põhjustada tugihamba kahjustuse, mille ravi ei kuulu garantii alla.

Ajutiste eemaldatavate proteeside püsivus ei pruugi olla piisavalt hea, et tagada nende mugavat kasutamist. Seetõttu võib olla näidustatud proteesiliimi kasutamine.

Ajutiste eemaldatavate proteeside parandused kuuluvad tasustamisele vastavalt hambakliinikus kehtivale hinnakirjale. ❁